

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА. ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

УДК 340.12: 342

А.О. Дутко

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ЮРИДИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ

Досліджуються ознаки юридичних конструкцій як засобів законотворчої техніки, як моделей певних правових явищ, за допомогою яких формуються приписи законів, аналізується кожна із ознак і на підставі змістовної характеристики юридичних конструкцій визначається їх поняття.

Ключові слова: юридична конструкція, засіб законотворчої техніки.

Постановка проблеми. Юридичні конструкції є одним із найскладніших засобів законотворчої техніки, сутність яких недостатньо науково досліджена. Галузевому законодавству відомо багато найрізноманітніших конструкцій, які вивчаються галузевими юридичними науками з огляду на свій предмет дослідження. Окрім того, завдання загальної теорії права – сформулювати загальне поняття юридичних конструкцій, на основі чого галузеві юридичні науки могли б створювати свої конструкції, адже, не маючи належної загальнотеоретичної бази, в галузевих юридичних науках допускаються різні помилки, що переносяться в чинне законодавство, де такі недосконалі конструкції отримують законодавче втілення.

Стан дослідження. У юридичній науці окремі питання юридичних конструкцій досліджувались як в загальнотеоретичному аспекті (С.С. Алексєєвим, В.К. Бабаєвим, В.М. Барановим, А.А. Деревніним, Ж.О. Дзейко, Р. Ієрінгом, Ш.В. Калабековим, Т.В. Кашаніною, Д.А. Керімовим, М.М. Коркуновим, Ю.Л. Марєєвим, А. Нашиц, М.М. Тарасовим, В.В. Чевичеловим, О.Ф. Черданцевим та ін.), так і з позицій галузевих юридичних наук (І.І. Бабіним, Д.В. Винницьким, Л.Д. Восводіним, Р. Гаврилюк, А.В. Іванчиним, В.М. Кудрявцевим, Л.Л. Кругліковим, П.І. Люблінським, В.В. Піляєвою та ін.). Ґрунтовно досліджував юридичну конструкцію О.Ф. Черданцев, який виділяв «три аспекти розуміння юридичної конструкції». Вони, на його думку, є методом пізнання права і правовідносин, засобом юридичної техніки,

засобом побудови нормативного матеріалу (будучи вираженою в нормах права, конструкція стає нормативною юридичною конструкцією), засобом тлумачення норм права і встановлення юридично значущих фактів в процесі реалізації норм права [1, с. 151].

Проте дослідження юридичних конструкцій як методу пізнання і тлумачення права не є предметом нашого аналізу. **Метою** статті є дослідження ознак юридичних конструкцій як засобів законотворчої техніки, як моделей певних правових явищ, за допомогою яких формуються приписи законів, та на підставі змістовної характеристики юридичних конструкцій визначити їх поняття.

Виклад основних положень. Поняття юридичних конструкцій давно відоме і використовується в юриспруденції, хоча визначається по-різному. Найбільш характерними юридичними конструкціями є такі: специфічна побудова нормативного матеріалу, що відповідає певному типу або виду правовідносин, юридичних фактів та їх зв'язку між собою [2, с. 489]; ідеальна модель врегульованих правом суспільних відносин або окремих елементів, яка є методом пізнання права і суспільних відносин [3, с. 87]; моделі, які є формою відображення основних властивостей суспільних відносин, що перебувають у сфері правового регулювання, складові яких утворюють певну цілісну систему, характеризуються відносною стійкістю та самостійністю, яка зумовлена їх змістовним та функціональним спрямуванням, і застосовуються для створення законів та їх систематизації у формах кодифікації та консолідації [4, с. 15]; засіб правотворчої техніки, який полягає у моделюванні, певній логічній побудові нормативного матеріалу і одночасно є методом пізнання і тлумачення норм права [5, с. 8, 144].

Аналіз цих та інших визначень дає можливість зробити певні висновки.

По-перше, більшість науковців трактує юридичну конструкцію як засіб побудови нормативного матеріалу, підкреслюючи її роль і призначення. Із цим слід погодитися. Водночас необхідно уточнити, що таким правовим матеріалом є нормативно-правові приписи, які є змістом законів та інших форм позитивного права.

По-друге, науковці, з'ясовуючи сутність юридичних конструкцій, в основному розуміють її як модель, схему, типовий зразок тих чи інших правових явищ: правовідносин, прав, обов'язків, відповідальності, юридичних фактів тощо. Не заперечуючи розуміння юридичних конструкцій як моделей, зауважимо, що вони не є моделями саме регулювання. Моделями регулювання суспільних відносин є

юридичні норми, нормативні та індивідуальні приписи. Юридичні ж конструкції самі собою нічого не врегульовують, а слугують лише засобом (хоча й дуже важливим) створення правових приписів.

По-третє, дехто з учених розглядає юридичні конструкції не тільки як засоби правотворчої техніки, а й як метод пізнання права та тлумачення права. Юридичні конструкції можна розглядати як гносеологічні інструменти правової науки, власне, як всі інші поняття та категорії юридичної науки, які використовуються для пізнання явищ правової дійсності. Наприклад, загальнотеоретична конструкція правовідносин слугує пізнанню галузевих правовідносин, конструкція складу правопорушень – вивченню особливостей окремих видів правопорушень тощо.

Слід також погодитися і з тим, що юридичні конструкції є способом тлумачення юридичних норм. Наприклад, використання під час тлумачення конструкції «шлюб» вимагає з'ясування смислу ст.ст. 21–26 Сімейного кодексу України [6] і відповіді на питання, чи досягли чоловік та жінка шлюбного віку, чи перебувають вони в іншому зареєстрованому шлюбі, чи перебувають у близьких родинних стосунках, чи їхня згода на вступ у шлюб вільна і повна? Відсутність знань хоча б про один із елементів конструкції свідчить про неповноту уявлення змісту правової норми.

Розуміння юридичних конструкцій не тільки як засобів правотворчої техніки, а й як методів пізнання та тлумачення права дало змогу науковцям стверджувати про існування широкого та вузького підходів до їхнього дослідження [5, с. 8].

Аналіз юридичної літератури також засвідчив, що деякі вчені досліджували питання ознак юридичних конструкцій. Так, В.В. Чевичелов виявив, що: вони є засобом правотворчої техніки; правовими моделями; методом пізнання права та суспільних відносин; системою взаємодіючих елементів, компонентів, які можуть утворювати підсистеми (сторони) конструкцій [5, с. 57–69]. На думку А.А. Деревніна, ознаками юридичних конструкцій є те, що вони є однією із форм відображення правової дійсності; є абстракціями (ідеальними моделями) правових явищ, які вони відображають; є аналогами відповідних об'єктів; виражають структуру складних елементів; містять знання про явища, які вивчаються правовою наукою [7, с. 45]. Ж.О. Дзейко, повторюючи деякі ознаки юридичних конструкцій, виявлені В.В. Чевичеловим та А.А. Деревніним, вказує ще й на інші: вони утворюються внаслідок здійснення логічних операцій абстрагування та типізації;

об'єкти, які вони відображають, знаходяться у сфері правового регулювання та мають властивість підлягати формалізації; вони використовуються під час створення законів та їх систематизації; визначають основні властивості певних суспільних відносин чи їх елементів, відображають їх структуру; елементи юридичних конструкцій характеризуються внутрішньою єдністю та взаємодією; надають законам та втіленим у них нормам права нових якостей [4, с. 15].

Можна погодитися із думкою цих авторів щодо певних зазначених ознак. Водночас необхідно зауважити, що не всі вони чітко відмежовують юридичні конструкції від інших засобів законотворчої техніки, адже суттєві ознаки будь-якого явища повинні слугувати встановленню «меж», «кордонів» між явищами.

На нашу думку, юридичним конструкціям притаманні такі ознаки, що характеризують їх особливості саме як засобів законотворчої техніки.

Першою ознакою є те, що юридичні конструкції є відображенням структури певних однорідних правових явищ, які потребують законодавчої регламентації. Насамперед слід зазначити, що коло таких явищ окреслюється, як правило, самим законодавцем. Зокрема, ст. 92 Конституції України визначає та закріплює питання, що відносяться до предмета регулювання виключно законами.

Термін «конструкція» (від лат. *constructio* – складання, побудова) тлумачиться як структура, план, взаємне розташування частин якої-небудь споруди, механізму; сама споруда, машина зі складною внутрішньою будовою; взаємне розташування слів у мові з позицій їх граматичного зв'язку [8, с. 247]. При цьому під структурою у філософській літературі, зазвичай, розуміють специфічний спосіб зв'язку елементів, компонентів [9, с. 107]. Водночас під елементами розуміють внутрішню неподільну з огляду на конкретну якість одиницю, тобто неподільний у межах цієї якості мінімальний її носій [9, с. 74]. Іншими словами, структура – це склад елементів і тип зв'язку між ними. Тому юридична конструкція повинна відображати найперше структурні елементи певних юридичних явищ. В ній повинна відображатися уся сукупність таких елементів, зважаючи на те, що відсутність хоча б одного із них призведе зрештою, до неповноти законодавства. Це можна пояснити на прикладі. Право спрямоване на регулювання суспільних відносин. Вони будуть врегульовані, якщо всі їх елементи (суб'єкти, об'єкти, дії, поведінка суб'єктів) знайдуть адекватне відображення у юридичній конструкції, за допомогою якої згодом будуть формуватися

нормативно-правові приписи. Ось чому юридична конструкція правовідносин складається із суб'єктів правовідносин, об'єктів правовідносин, суб'єктивних юридичних прав та суб'єктивних юридичних обов'язків.

На думку В.К. Бабаєва, В.М. Баранова, В.А. Толстика, юридична конструкція може бути моделлю окремих елементів правовідносин [3, с. 87]. Із цим можна погодитися, якщо, по-перше, такий елемент буде розглядатися як окреме правове явище і по-друге, якщо воно також складається із певних елементів, яким притаманні певні правові властивості. Хоча такі їх елементи будуть виявлятися вже за іншими критеріями. Дійсно, суб'єктивні юридичні права та обов'язки як елементи правовідносин є правовими явищами з власними елементами, сукупність яких відображається відповідно у юридичній конструкції суб'єктивного юридичного права та юридичній конструкції суб'єктивного юридичного обов'язку.

Як уже зазначалося, юридична конструкція повинна відображати не тільки усю сукупність елементів правового явища, а й тип зв'язку між ними. Виявлення типу зв'язків між елементами (причинно-наслідкового або функціонального тощо) дозволяє встановити порядок їх розташування, розміщення стосовно один до одного. На цю обставину звернула увагу Л.А. Луць, визначаючи поняття юридичної конструкції як структурне розміщення державно-правових явищ [10, с. 185]. Отже, юридична конструкція є відображенням певної послідовності елементів правового явища. Це дає можливість логічно викласти правовий матеріал у певній послідовності, яка обумовлена типом зв'язку між елементами правового явища. Так, у юридичній конструкції цивільних правовідносин елементи розташовані у такому порядку: суб'єкти цивільних правовідносин, об'єкти цивільних правовідносин, цивільні права та обов'язки. В такій же послідовності здійснюється правова регламентація цивільних відносин у Цивільному кодексі України. Також у ЦК України за порядком розташування елементів юридичної конструкції цивільно-правового договору (договір-факт, договір-правовідношення, договір-форма) виникла регламентація окремих видів цивільно-правових договорів. Отже, юридична конструкція є відображенням усіх елементів однорідних правових явищ в їх певній послідовності. А відтак вона є відображенням їх структури.

Друга ознака полягає в тому, що юридичні конструкції є ідеальними моделями структури правових явищ. Слово «модель» як в науковій літературі, так і в повсякденній мові вживається у різних значен-

нях. Воно використовується для означення різного типу явищ. Під моделлю інколи розуміють певний «ідеальний» зразок, з якого копіюють інші предмети такого самого типу. Нарешті під моделлю інколи розуміють спеціально створений людиною предмет, пристрій або систему, який певним чином імітує, відтворює існуючі системи, процеси.

В.А. Штофф зазначає, що: «Моделі з тією чи іншою ступінню наближення *відображають* реальний об'єкт, знаходяться з ним у відношенні подібності (ізоморфізма, гомоморфізма). Таким чином моделі виступають як необхідна проміжна ланка між сукупністю тверджень теорії і дійсністю, яка *наближено відображається у відповідних моделях*» (курсив автора) [11, с. 237]. Конструюючи модель, необхідно враховувати, що модель лише приблизно відображає об'єкт і спрощує його. Модель і оригінал не тотожні, а лише подібні. Іншими словами, між моделлю і оригіналом може існувати або однозначна відповідність (гомоморфізм), або взаємооднозначна відповідність (ізоморфізм) за їх властивостями, структурою, функціями тощо.

На основі цих положень можемо зробити певні висновки щодо юридичних конструкцій.

1. Юридичні конструкції є ідеальними (теоретичними) моделями. Ідеальні моделі існують у мисленні людей і функціонують згідно з законами логіки, вони є відображенням матеріального світу. Моделі цього виду залишаються ідеальними моделями навіть тоді, коли вони втілені в якій-небудь матеріальній формі (малюнку, кресленні або системі знаків).

Юридичні конструкції утворюються юридичною наукою і практикою та існують у вигляді певної знакової системи. Вони виражаються за допомогою певних мовних засобів, зокрема юридичних термінів. З огляду на логічну характеристику юридичної конструкції як ідеальної моделі правових явищ, вона є системою понять. Юридична конструкція існує у вигляді системи термінопонять, яка відображає те чи інше правове явище.

2. Юридичні конструкції є моделями саме структури правових явищ. На нашу думку, вони не можуть бути моделями функцій, властивостей, ознак правових явищ тощо. Тобто не будь-яка модель є юридичною конструкцією. Як зазначалось (під час характеристики першої ознаки юридичних конструкцій), юридичні конструкції є відображенням сукупності елементів однорідних суспільних відносин та інших правових явищ, розміщених у певному порядку, певній послідовності, тобто моделями їх структури. І в цьому полягає

відмінність нашої позиції щодо поняття юридичних конструкцій як моделей від точок зору інших авторів. Так, Ж.О. Дзейко визначає їх як «моделі, які є формою відображення основних властивостей суспільних відносин...» [4, с. 15]. В.В. Чевичелов також зазначає, що юридична конструкція як ідеальна модель відображає об'єктивні властивості однорідних суспільних відносин [5, с. 108]. Щоправда, ці науковці не заперечують того, що юридичні конструкції можуть відображати також структуру суспільних відносин. Іншими словами, вони не проводять різниці між моделями структури та моделями властивостей (ознак) правових явищ. Відтак не можна погодитися із твердженням С.І. Архипова, що закріплені у російському цивільному законодавстві ознаки юридичної особи є юридичною конструкцією, хоча, на його думку, і неповною [12, с. 297–302]. Відображення певної сукупності ознак правового явища є також моделлю. Якщо така модель закріплюється у законодавстві, то перед нами зовсім інший засіб законотворчої техніки – законодавча дефініція, але не юридична конструкція.

Однією із цілей формування юридичної конструкції є створення такої структурної моделі, спираючись на яку в процесі реалізації права можна встановити необхідні і достатні підстави для визнання факту існування того чи іншого відношення, явища, дії. Так, встановлення всіх елементів складу злочину є підставою кримінальної відповідальності, тобто підставою визнання діяння особи злочином, тоді як законодавче визначення поняття злочину відмежовує його від інших протиправних посягань, а також забезпечує однозначне його розуміння. Втім кожне правове явище можна дослідити з огляду на його структуру, ознаки, функції, отже, можна створити різні моделі, які відіграватимуть різну роль у правовій регламентації суспільних відносин.

3. Юридична конструкція як система термінопонять, що відображає оригінал, сама складається із певних елементів, які у спрощеному, абстрактному вигляді відтворюють будову і внутрішню організацію правових явищ, тобто їх компонентів (елементів), розміщених за певним типом зв'язків між ними. Водночас елементи юридичної конструкції не відображають властивості (ознаки), функції правових явищ. Тобто, елементи юридичної конструкції визначаються елементами тих правових явищ, які вона відображає. Слід також зазначити, що складність правових явищ, які піддаються правовій регламентації, як правило, не дозволяє дати їх відображення за допомогою однієї моделі. Тому частіше утворюється складна модель, яка охоплює декілька окремих моделей, кожна з яких відображає лише окремі компоненти

таких правових явищ. Отже, єдина юридична конструкція є комплексом окремих конструкцій як її складових (елементів). Оскільки ж конструкція відображає елементи однорідних правових явищ, то і поняття, що їх відображають, будуть загальними за обсягом та абстрактними за змістом. У цьому плані можна говорити про «беззмістовність» конструкцій. Конкретним же змістом її наповнює законодавець залежно від потреб правового регулювання під час створення нормативно-правових приписів. Наприклад, конструювання відповідальності без вини у цивільному праві. Тут узагальненою конструкцією є конструкція загальних підстав цивільно-правової відповідальності, якими є шкода, протиправна поведінка, причинний зв'язок між першим і другим, вина.

Елементи конструкції законодавець наповнює конкретним змістом, закріплюючи певне правило поведінки в нормативному приписі, пов'язує їх з тими чи іншими обставинами або наявністю чи відсутністю останніх. Загалом же юридична конструкція описує структуру, побудову правових явищ, є схемою, яка може бути наповнена різним змістом.

4. Оскільки юридична конструкція є спрощеним абстрактно-узагальненим образом явищ правової дійсності, то вона є їх гомоморфним відображенням. А це означає, що юридичні конструкції можуть бути застосовані для потреб законодавчого регулювання тих явищ, які виникатимуть у майбутньому, якщо виявиться схожість їх структури із явищами, які відображаються в конструкціях. Тому юридичні конструкції виконують роль прообразу майбутніх явищ, що значно полегшує згодом формування за їх допомогою нових нормативно-правових приписів.

Третя ознака полягає в тому, що юридичні конструкції закріплюються у законодавстві. Способами їх закріплення є текстуальний, тобто безпосередній словесний вираз у тексті законів змісту певної конструкції, та словесний, коли зміст конструкції виводиться шляхом логічного аналізу відповідної сукупності нормативно-правових приписів. В останньому випадку юридична конструкція реконструюється в єдине ціле за її частинами, закріпленими в різних юридичних приписах.

Аналіз Цивільного кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кримінального кодексу України, Кримінально-процесуального кодексу України щодо використання в них юридичних конструкцій показав, що переважає їх смислове закріплення. Прикла-

дом цього слугують конструкції цивільних правовідносин, цивільно-процесуальних, кримінально-процесуальних правовідносин; цивільно-правових договорів; цивільно-правової відповідальності; цивільно-процесуальної та кримінально-процесуальної форми; складу злочину та окремих складів злочинів.

Як приклад текстуального способу закріплення, можна навести конструкцію цивільного зобов'язання, всі елементи якої словесно виражені у ст. 509 ЦК України. Водночас певні юридичні конструкції можуть мати такі елементи, які також можна розглядати як самостійні юридичні конструкції.

Наприклад, юридичні конструкції окремих цивільних договорів складаються із таких елементів, як договір-факт, договір-правовідношення, договір-форма [13, с. 4–6]. Своєю чергою, договір-правовідношення є також юридичною конструкцією. І якщо юридичні конструкції цивільно-правових договорів загалом мають смисловий спосіб закріплення, то їх елементи – договір-правовідношення як самостійна конструкція – закріплюються текстуально.

Четверта ознака полягає в тому, що юридичні конструкції використовуються законодавцем для досягнення точності і визначеності законів та законодавства загалом. В юридичній літературі зверталася увага на призначення юридичних конструкцій у контексті їх значущості для забезпечення якісних властивостей позитивного права, точності та визначеності правового регулювання тощо.

Досліджуючи точність та визначеність змісту законодавства, Г.Г. Шмельова зробила висновок, що його точність полягає в однозначній відповідності нормативно-правових приписів суспільним відносинам, що ними регламентуються, а його визначеність означає відображення і фіксування у нормативних приписах суттєвих властивостей, елементів суспільних відносин, при чому кожній ознаці змісту перших однозначно відповідає елемент других [14, с. 27–29]. Іншими словами, точність і визначеність законодавства полягає в тому, що нормативно-правові приписи містять вказівку на суттєві спільні ознаки певної групи суспільних відносин, які характеризують усю сукупність їх елементів (суб'єктів, об'єктів, прав та обов'язків) і знаходяться в однозначній відповідності з цією групою відносин.

Оскільки юридичні конструкції є відображенням елементів однорідних суспільних відносин та інших правових явищ у повному обсязі та є гомоморфними моделями, то їх використання для створення нормативно-правових приписів дозволяє закріпити в останніх

усі їх елементи у такий спосіб, щоб між приписами і суспільними відносинами існувала однозначна відповідність. Використання юридичних конструкцій сприяє досягненню точності і визначеності змісту законодавства.

Отже, юридичні конструкції – це закріплені у законодавстві ідеальні узагальнюючі моделі структури однорідних правових явищ, створюваних для формування регулятивних, охоронних, захисних нормативно-правових приписів і досягнення точності і визначеності законів.

Висновки. Юридичним конструкціям притаманні ознаки, котрі характеризують їх особливості як засобів законотворчої техніки. По-перше, вони є відображенням структури певних однорідних правових явищ, які потребують законодавчої регламентації. По-друге, юридичні конструкції є ідеальними моделями структури правових явищ, які існують у вигляді певної системи термінопонять; є моделями саме структури правових явищ, а не моделями їх ознак, властивостей, функцій; є системами термінопонять, елементи яких визначаються елементами правових явищ, котрі вони відображають; є абстрактно-узагальнюючими моделями, які можуть застосовуватися законодавцем для регламентації майбутніх явищ, якщо виявиться подібність їх структури з явищами, відображеними у конструкціях. По-третє, юридичні конструкції закріплюються у законодавстві двома способами: текстуальним (словесним виразом змісту конструкції у тексті законів) та смисловим (логічним виводом змісту конструкції із сукупності нормативно-правових приписів). По-четверте, юридичні конструкції використовуються законодавцем для досягнення точності і визначеності змісту законів та законодавства загалом.

1. Черданцев А.Ф. Логико-языковые феномены в праве, юридической науке и практике / А.Ф. Черданцев. – Екатеринбург: УИФ «Наука», 1993. – 192 с.

2. Алексеев С.С. Общая теория права: учебник. – [2-е изд., перераб. и доп.] / С.С. Алексеев. – М.: ТК Велби; Изд-во Проспект, 2008. – 576 с.

3. Бабаев В.К. Теория государства и права в схемах и определениях: учеб. пособие / В.К. Бабаев, В.М. Баранов, В.А. Толстик. – М.: Юрист, 1998. – 251 с.

4. Дзейко Ж.О. Поняття юридичних конструкцій як засобів законотворчої техніки / Ж.О. Дейко // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2008. – № 1 (75). – С. 5–17.

5. Чевычелов В.В. Юридическая конструкция (проблемы теории и практики): дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 / Владимир Владимирович Чевычелов. – Нижний Новгород, 2005. – 180 с.
6. Сімейний кодекс України: за станом на 1 лютого 2012 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/mail.cg?nreg=2947-14>
7. Деревнин А.А. О понятии юридических конструкций / А.А. Деревнин // Академический юридический журнал. – 2004. – № 4. – С. 9–13.
8. Семотюк О.П. Сучасний словник іншомовних слів / О.П. Семотюк. – Х.: Веста; Вид-во «Ранок», 2007. – 464 с.
9. Афанасьев В.Г. Системность и общество / В.Г. Афанасьев. – М.: Политиздат, 1980. – 386 с.
10. Луць Л.А. Загальна теорія держави та права: навч.-методич. посібник (за кредитно-модульною системою) / Л.А. Луць. – К.: Атіка, 2008. – 412 с.
11. Штофф В.А. Проблемы методологии научного познания / В.А. Штофф. – М.: Высшая школа, 1978. – 217 с.
12. Архипов С.И. Субъект права: теоретическое исследование / С.И. Архипов. – СПб.: Изд-во Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2004. – 469 с.
13. Договірне право: конспект лекцій / [І.В. Жилінкова, В.І. Борисова, І.В. Спасибо-Фатєєва та ін.]; за заг. ред. І.В. Жилінкової, В.І. Борисової. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2008. – 116 с.
14. Шмелева Г.Г. Конкретизация юридических норм в правовом регулировании: монография / Г.Г. Шмелева. – Львов: Изд-во при Львов. гос. ун-те издател. объедин. «Вища школа», 1988. – 108 с.

Дутко А.О. Понятие и признаки юридических конструкций.

Исследуются признаки юридических конструкций как средств законотворческой техники, как моделей определенных правовых явлений, с помощью которых строятся предписания законов, анализируется каждый из признаков и на основании содержательной характеристики юридических конструкций определяется их понятия.

Ключевые слова: юридическая конструкция, средство законотворческой техники.

Dutko A.O. The concept and characteristics of legal constructions.

The characteristics of legal structures are examined as means of legislative technique, as models of certain legal phenomena by which the requirements of laws are formed, each of the characteristics is analyzed and on the basis of the detailed characteristics of legal structures their concepts are determined.

Key words: legal construction, legislative technique means.

Стаття надійшла 24 лютого 2012 р.